

แนวคิดการพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น

CONCEPTS FOR DEVELOPING A TEACHING MODEL USING CREATIVE DRAMA TO DEVELOP ADVANCED THINKING FOR JUNIOR HIGH SCHOOL STUDENTS

โกมล ศรีทองสุข / KOMON SRITONGSUK

นิสิตหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
STUDENT, DOCTOR OF EDUCATION (ARTS EDUCATION), FACULTY OF FINE ARTS, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

ปรวัน แพทยานนท์ / PORAWAN PATTAYANON

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาเอกการแสดงและกำกับการแสดงภาพยนตร์ วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ASSISTANT PROFESSOR, DEPARTMENT OF ACTING AND DIRECTING FOR CINEMA, COLLEGE OF SOCIAL COMMUNICATION
INNOVATION, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

กิตติกรณ์ นพุดมพันธุ์ / KITTIKORN NOPUDOMPHAN

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาเอกการออกแบบเพื่อการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ASSISTANT PROFESSOR, DEPARTMENT OF THEATRE DESIGN, FACULTY OF FINE ARTS, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

Received : January 23, 2024

Revised : May 8, 2024

Accepted : May 14, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์แนวคิดการพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น เนื้อหาในบทความเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องการพัฒนาโมเดลการสอนกระบวนการละครสร้างสรรค์สำหรับครูเพื่อการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์จนได้ประเด็นเนื้อหาที่สำคัญ ประกอบไปด้วย 1. มาตรฐานการเรียนรู้และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2. องค์ประกอบของทักษะการคิดขั้นสูง 3. แนวทางการพัฒนาและบทบาทของครูผู้ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน 4. บทบาทและทักษะของครูผู้สอนในฐานะผู้นำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ 5. การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ 6. กระบวนการของละครสร้างสรรค์ในห้องเรียน 7. ละครสร้างสรรค์กับการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ครูเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดรูปแบบการสอนที่สามารถพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัย ซึ่งพบว่าละครสร้างสรรค์เหมาะสมต่อการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง เพราะละครสร้างสรรค์มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ และครูผู้สอนที่นำกิจกรรมละครสร้างสรรค์มาพัฒนาผู้เรียนควรมีพื้นฐานทางด้านละครเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ครูผู้สอนจะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้ค้นหาถึงรากฐานของปัญหา ค้นหาข้อเท็จจริงผ่านสถานการณ์สมมติที่สร้างขึ้น และออกแบบวิธีการแก้ไข

ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งทักษะการคิดเป็นทักษะที่สำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ส่งผลให้สามารถใช้ชีวิตในอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ สามารถคิดและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องบนพื้นฐานของเหตุผลทั้งด้านคุณและโทษ

คำสำคัญ : แนวคิด, การพัฒนารูปแบบการสอน, ละครสร้างสรรค์, ทักษะการคิดขั้นสูง

Abstract

This study aimed to synthesize the concept of developing teaching methods using creative drama to enhance advanced thinking skills for early secondary education students. It was part of research on developing teaching models using drama processes for teachers to enhance students' advanced thinking skills. The researchers conducted a comprehensive review of relevant literature and research studies, synthesizing the key content into the following main themes: learning standards and essential competencies for early secondary education students; components of advanced thinking skills; development approaches and the role of teachers in promoting students' advanced thinking skills; roles and skills of teachers as leaders in creative drama activities; organizing creative drama activities; drama creation processes in the classroom and creative drama and student learning. The study concluded that teachers played a significant role in determining teaching methods that could develop advanced thinking skills for early secondary education students to ensure appropriate development during adolescence. It was found that creative drama was suitable for developing advanced thinking skills because it focused on developing students. It is essential for teachers leading creative drama activities to have a foundation in drama to effectively develop students' advanced thinking skills. Teachers facilitate students in exploring the roots of problems, finding truths through hypothetical situations, and designing innovative problem-solving methods. Thinking skills are crucial for human life, enabling individuals to lead quality lives and solve problems correctly based on both reason and morality.

Keywords: Concepts, development of teaching models, creative drama, advanced thinking skills

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ มีการจัดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตาม มาตรฐานการเรียนรู้ มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนเป็น สำคัญ มุ่งเน้นที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด อย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการ คิดวิเคราะห์และคิดสังเคราะห์ได้ โดยทักษะการคิดเหล่านี้ เป็นทักษะที่สำคัญตามมาตรฐานของการเรียนรู้ในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ที่ส่งเสริมให้มีทักษะในการคิด วิचारณญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะใน การดำเนินชีวิต เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และเป็น พื้นฐานในการดำรงชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) และ เนื่องจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ตามหลักพัฒนาการ เรียกว่าเป็นวัยรุ่นตอนต้น เป็นวัยที่อยู่ในระดับชั้นเรียนที่ เป็นการศึกษามากับวัย วัยรุ่นตอนต้นนับเป็นระยะเริ่มแรก

จากการเปลี่ยนแปลงจากเด็กไปสู่วัยรุ่น จะต้องมึระดับสติ ปัญญา มีความคิดพัฒนาสูงขึ้น มีพัฒนาการทางด้านความ สามารถในการเรียนรู้ มีความสามารถในการคิด คิดหาเหตุ ผลแบบลึกซึ้งในเชิงนามธรรม คิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ สิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีระบบ มีเหตุผล มีหลักการเหตุผลของตนเอง ซึ่งวิธีการที่จะส่งเสริม ให้มีทักษะการคิดได้ในช่วงวัยเรียน คือรูปแบบการเรียนการสอนของครู การจัดรูปแบบการเรียนการสอนของครูโดย ส่วนใหญ่ยังเป็นลักษณะของการบรรยาย ยึดการสอนตาม ตำรามากกว่าการเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกพัฒนาทักษะ การคิด ซึ่งในปัจจุบันรูปแบบการเรียนการสอนไม่เน้นการ ฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ การเรียนยังเป็นแบบการบรรยาย ตามตำรา ทำให้เด็กขาดการตั้งคำถาม ขาดการตั้งข้อสังเกต ขาดการคิดวิเคราะห์กับสิ่งที่อยู่รอบตัว ฉะนั้นครูผู้สอนต้อง ให้ความสำคัญกับรูปแบบการเรียนการสอนที่จะส่งผลให้เกิด

ทักษะการคิดพร้อมทั้งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาการเรียนตามระดับชั้นเรียนได้ด้วย ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสอดคล้องในการนำกระบวนการละครสร้างสรรค์มาบูรณาการกับการสอนผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากกระบวนการละครสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เรียนรู้ผ่านการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับปาริชาติ จีวิวัฒนาภรณ์ (2547, น. 14) ที่กล่าวว่าละครสร้างสรรค์ หมายถึง ละครที่ไม่เป็นทางการ เกิดขึ้นจากการสมมติบทบาทของผู้ร่วมกิจกรรมภายใต้สถานการณ์สมมติที่กำหนดไว้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้ร่วมกิจกรรมเป็นสำคัญ แม้ว่าจุดสำคัญของละครสร้างสรรค์คือการแสดงละคร ภายในสถานที่ปิด เช่น ห้องเรียน หรือสถานที่ที่ปราศจากผู้ชมที่เป็นทางการแต่จุดเน้นของละครสร้างสรรค์กลับอยู่ที่กระบวนการนำไปสู่ละคร และยังสอดคล้องกับพรรัตน์ ดำรุง (2547, น. 12) ที่กล่าวไว้ว่า ละครสร้างสรรค์ หมายถึง ละครนอกรูปแบบที่น่าองค์กรประกอบของละครมาใช้ในห้องเรียน ละครประเภทนี้ไม่ต้องการผู้ชม เป็นละครที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความถนัดของแต่ละคน การพัฒนาผู้เรียนผ่านกระบวนการของละครสร้างสรรค์นั้น นอกจากจะพัฒนาทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนและการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มแล้ว เทคนิคของละครสร้างสรรค์ยังเป็นวิธีการสอนที่ครูสามารถนำไปใช้ในห้องเรียนได้ การเล่นเกม ผูกจินตนาการ และความเชื่อ เป็นวิธีการที่ทำให้เด็กได้ทดลอง หาเหตุผลจดจำ สร้างสรรค์ ต่อสู้ แก้ปัญหา โดยซึมซับจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ตนได้ประสบพบเห็น ละครประเภทนี้มุ่งเน้นที่กระบวนการและการพัฒนาของผู้ทำกิจกรรมในกลุ่ม อย่างไรก็ตามละครสร้างสรรค์อาจพัฒนาไปเป็นละครเต็มรูปแบบได้แต่ทุกอย่างต้องมีการวางแผนระยะยาว เตรียมการอย่างมีขั้นตอนและตั้งเป้าหมายไว้ตั้งแต่แรกเริ่ม นอกเหนือจากการนำละครสร้างสรรค์มาบูรณาการกับการสอน ครูผู้สอน

ยังต้องกำหนดเนื้อหาในบทเรียนให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้อตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้และนำมาผนวกรวมเข้ากับประสบการณ์ที่ผู้เรียนมีเรียกได้ว่าเป็นการบูรณาการความรู้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียน บูรณาการความรู้เข้ากับกระบวนการของละครสร้างสรรค์ นำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปใช้แก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ ได้พัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ คิดวิเคราะห์ และคิดสังเคราะห์ พร้อมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันทั้งด้านการเรียนและการทำงาน จากความสำคัญทั้งหมดที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะพัฒนาโมเดลการสอนกระบวนการละครสร้างสรรค์สำหรับครูเพื่อการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

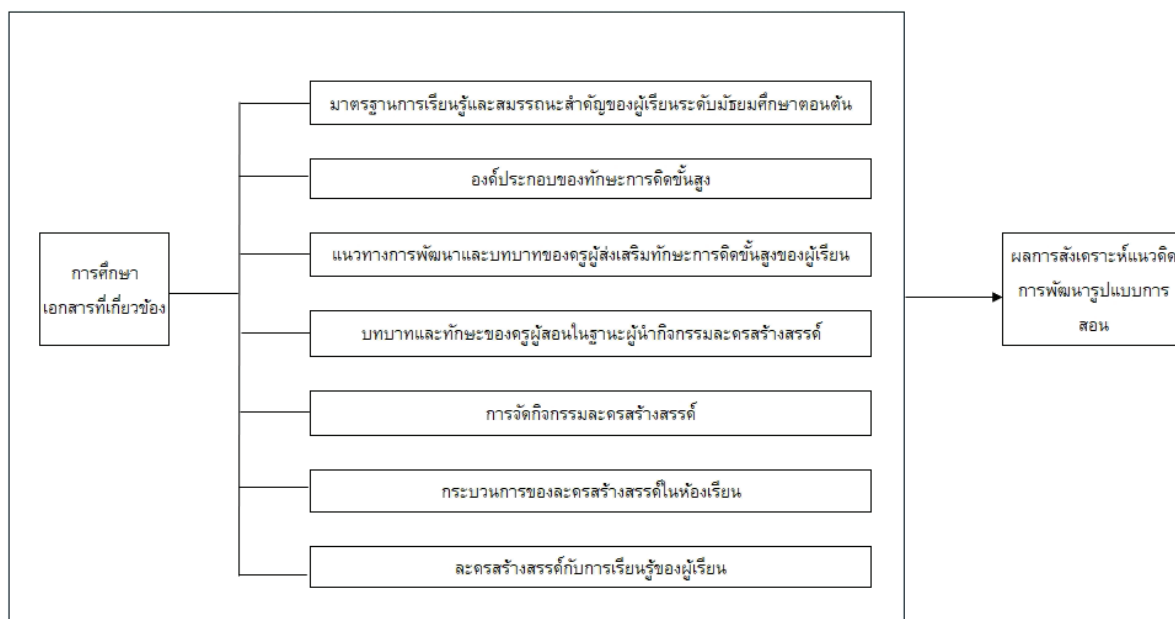
วัตถุประสงค์

เพื่อสังเคราะห์แนวคิดการพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยในบทความวิจัยนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พัฒนาการและทฤษฎีพัฒนาการรู้คิดของมัธยมศึกษาตอนต้น ทักษะการคิดขั้นสูง การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น ละครสร้างสรรค์ จำนวนทั้งหมด 20 เรื่อง โดยแบ่งเป็นภาษาไทย 13 เรื่อง ภาษาต่างประเทศ 7 เรื่อง เพื่อนำมาสังเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นเนื้อหาที่ได้จากการสังเคราะห์ ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการดำเนินการศึกษาแนวคิดการพัฒนาแบบการสอนโดยใช้ละครสร้างสรรค์
เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น

ที่มา : โกมล ศรีทองสุข 1 กรกฎาคม 2566

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์จนได้ประเด็นเนื้อหาที่สำคัญที่จะนำมาพัฒนาแบบการสอนโดยใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งประกอบไปด้วย 1. มาตรฐานการเรียนรู้และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2. องค์ประกอบของทักษะการคิดขั้นสูง 3. แนวทางการพัฒนาและบทบาทของครูผู้ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน 4. บทบาทและทักษะของครูผู้สอนในฐานะผู้นำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ 5. การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ 6. กระบวนการของละครสร้างสรรค์ในห้องเรียน 7. ละครสร้างสรรค์กับการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยจากการสังเคราะห์ดังต่อไปนี้

มาตรฐานการเรียนรู้และสมรรถนะสำคัญของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจ

ของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพ มีทักษะในการคิด วิเคราะห์ วิจารณ์ คัดสรร และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ หรือการศึกษาต่อ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 21) ซึ่งสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของวัยมัธยมศึกษาตอนต้นในเรื่องของการพัฒนาทางสติปัญญา โดยในวัยนี้จะถูกเรียกว่า วัยรุ่นตอนต้น (ช่วงอายุ 13 - 15 ปี) เป็นระยะเริ่มแรกจากการเปลี่ยนแปลงจากเด็กไปสู่วัยรุ่น จะต้องมีความคิดพัฒนาสูงขึ้น มีพัฒนาการทางด้านความสามารถในการเรียนรู้ มีความสามารถในการคิด คิดหาเหตุผลแบบลึกซึ้งในเชิงนามธรรม คิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีระบบ มีเหตุผล มีหลักการเหตุผลของตนเอง นอกจากข้อกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้แล้ว หลักสูตรยังได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ระบุไว้ว่าสมรรถนะสำคัญ

ของผู้เรียนควรมี คือ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สามารถคิดอย่างสร้างสรรค์ มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถคิดได้อย่างเป็นระบบ สามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสม บนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม และข้อมูลสารสนเทศ สามารถเข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม สามารถแสวงหาความรู้ และนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการป้องกันแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่าผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นควรที่จะต้องมีความสามารถในการคิดหาเหตุผล สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ ต้องสามารถจัดเรียงข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ เป็นขั้นเป็นตอน ต้องสามารถตัดสินใจเลือกสิ่งใด ๆ ก็ตาม บนพื้นฐานของหลักเหตุผล หาความสัมพันธ์ในการเชื่อมโยงของข้อมูลกับเหตุผลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งสิ่งเหล่านั้นจะประกอบไปด้วยข้อมูลที่ตนได้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำข้อมูลมาทั้งหมดที่มีมาประยุกต์ใช้และแก้ปัญหากับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

องค์ประกอบของทักษะการคิดขั้นสูง

ทักษะการคิดขั้นสูง คือทักษะการคิดที่มีความซับซ้อน สามารถแจกแจงหาความสัมพันธ์ของข้อมูลด้วยเหตุและผล สามารถวิเคราะห์ข้อมูลและนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ โดยองค์ประกอบของทักษะการคิดขั้นสูงสามารถแบ่งออกเป็น 5 ทักษะ ได้แก่ 1. ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ คือ ครูต้องสามารถทำให้ผู้เรียนมีการคิดอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ต้องสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบ เรียงลำดับของข้อมูล สามารถตัดสินใจได้อย่างเป็นระบบ เข้าใจรายละเอียดต่าง ๆ ของเหตุการณ์ ปัญหาว่าสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อให้มองเห็นภาพรวมของสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับสราวุธ พัชรขมพู (2559) ได้ให้ความหมายการคิดอย่างเป็นระบบว่าเป็นการคิดที่มองแบบองค์รวม เป็นขั้นตอน มองสิ่งที่ใหญ่แล้วย่อยให้เล็กลง มีความสัมพันธ์กับบริบทสิ่งแวดล้อม กระบวนการสามารถย้อนกลับไปได้กลับมาได้ สร้างแบบแผนอย่างสร้างสรรค์ในการจัดการกับสิ่งที่มีความสลับซับซ้อน 2. ทักษะการคิดวิเคราะห์ คือ ครูต้องสามารถทำให้ผู้เรียนคิดหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างแต่ละ

องค์ประกอบและสามารถแยกแยะสาเหตุของปัญหา แยกแยะข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อให้เห็นองค์ประกอบของสิ่งที่วิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2542, น.24) ได้ให้ความหมายของทักษะการคิดวิเคราะห์ คือ ความสามารถในการจำแนกแจกแจงองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น 3. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ ครูต้องสามารถทำให้ผู้เรียนคิดอย่างสมเหตุสมผล ผ่านการพิจารณารอบด้าน กลั่นกรอง ไตร่ตรองด้านคุณและโทษ และตัดสินใจเลือกโดยประเมินจากเหตุผลทั้งด้านคุณและโทษ ซึ่งสอดคล้องกับ (สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2552, น. 2) ได้กล่าวว่าทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณคือ กระบวนการคิดที่ใช้เหตุผล โดยมีการศึกษาข้อเท็จจริงหลักฐาน ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจ และนำมาพิจารณาวิเคราะห์อย่างสมเหตุสมผลก่อนตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ 4. ทักษะการสังเคราะห์ความคิด คือ ครูต้องสามารถทำให้ผู้เรียนจัดระบบข้อมูล ให้มีความชัดเจนในแต่ละประเด็น นำความรู้ที่ผ่านการคิดวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณมาผสมผสานเป็นทางออกในการแก้ปัญหาที่มีลักษณะต่างจากเดิม ซึ่งสอดคล้องกับ เสถียรคามิศักดิ์ (2559) ให้ความหมายของทักษะการสังเคราะห์ความคิด ไว้ว่า ความสามารถในการคิดที่ดึงองค์ประกอบต่าง ๆ มาหล่อหลอมรวมกันภายใต้โครงร่างใหม่ที่เหมาะสม หรือเป็นแนวคิดที่มีรูปแบบใหม่และแตกต่างไปจากเดิม 5. ทักษะการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ คือ ครูต้องสามารถทำให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์การทั้งหมดที่ผ่านมานำมาคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและมองเห็นถึงสาเหตุของปัญหา ผลที่เกิดขึ้นจากปัญหา คิดหาวิธีและวางแผนแก้ไขปัญหามีเหตุผลและสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ Krulik and Rudnick (1978) ให้ความหมายของทักษะการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ คือ เป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ประสบการณ์ ทักษะ ความรู้ที่ได้เรียนรู้มาใช้ เพื่อหาข้อสรุปและแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ โดยกระบวนการเริ่มต้นตั้งแต่การมองเห็นปัญหาไปจนถึงการลงข้อสรุป โดยได้มาจากการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ซึ่งผู้เรียนต้องวิเคราะห์ได้ว่าจะนำความรู้ที่ได้เรียน ไปแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่อย่างไร ผู้แก้ปัญหามีจำเป็นต้องใช้กระบวนการคิดที่เกิดจากภายในสมอง

อย่างเป็นขั้นตอน จำเป็นต้องมีการจัดระบบองค์ประกอบต่าง ๆ โดยใช้วิธีการเฉพาะเป็นเรื่อง ๆ เพื่อให้กระบวนการแก้ปัญหาที่มีทิศทาง มุ่งตรงไปสู่เป้าหมายและสามารถแก้ปัญหาได้ในที่สุด

สรุปได้ว่า ทักษะการคิดขั้นสูงที่แบ่งออกได้เป็น 5 ทักษะ อันได้แก่ 1. ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ 2. ทักษะการคิดวิเคราะห์ 3. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4. ทักษะการสังเคราะห์ความคิด 5. ทักษะการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทักษะทั้ง 5 ทักษะเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพราะเป็นหลักพัฒนาการตามช่วงวัยที่สำคัญที่จะส่งผลให้สามารถใช้ชีวิตในอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ ไม่เป็นภาระต่อสังคมและผู้อื่น และเนื่องจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นช่วงของวัยเรียน การเรียนในห้องเรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งหากว่าครูผู้สอนมีวิธีการสอนและแนวทางการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ถึงสาเหตุต่าง ๆ และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์บนพื้นฐานของเหตุผล

แนวทางการพัฒนาและบทบาทของครูผู้ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน

Limbach and Waugh (2010) ได้กล่าวถึงการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงว่า กระบวนการ 5 ขั้นตอนในการพัฒนาความสามารถในการคิดขั้นสูง ประกอบด้วย 1. การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ครูจะต้องกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่านักเรียนจะต้องแสดงออกหรือตอบสนองการคิดขั้นสูงอะไรและอย่างไร 2. สอนผ่านการตั้งคำถาม ระดับการคิดของนักเรียนจะขึ้นกับระดับของคำถามที่ครูใช้ ซึ่งประเภทของคำถามที่ใช้จะขึ้นกับระดับของการคิดที่ต้องการ หากเป็นคำถามเพื่อพัฒนาการคิดขั้นพื้นฐาน อาจใช้คำถามที่มีคำตอบแน่นอนชัดเจนหรือหากต้องการกระตุ้นการคิดขั้นสูง อาจใช้คำถามที่มีคำตอบได้หลากหลาย 3. ฝึกหัดก่อนทำการประเมิน การเลือกกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะที่ต้องการเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับการฝึกความสามารถในการคิดขั้นสูง นักเรียนจะต้องได้เสนอข้อโต้แย้ง เสนอข้อคิดเห็น มองเห็น และสามารถวิพากษ์วิจารณ์หลักฐาน และคิดได้อย่างอิสระปราศจากอคติ 4. ทบทวนและมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงขั้นเรียนอย่างต่อเนื่องด้วยการรับฟัง และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิด ซึ่งเป็นสิ่งที่

สำคัญในการพัฒนาการคิดขั้นสูง 5. ให้ผู้เรียนทราบถึงเกณฑ์การประเมินการเรียนรู้ที่จะถูกประเมิน และบุรุษและมาร์ชา Bruce and Marsha (1986) ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนว่า เป็นแผน (Plan) หรือแบบ (Pattern) ซึ่งสามารถใช้เพื่อการเรียนการสอนในห้องเรียน หรือการสอนพิเศษเป็นกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการสอน ซึ่งรวมถึงหนังสือ ภาพยนตร์เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือหลักสูตรรายวิชา แต่ละรูปแบบจะให้แนวทางในการออกแบบการสอนที่ช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ได้ดีขึ้น นอกจากรูปแบบการเรียนการสอนที่ดีและเหมาะสมสำหรับผู้เรียนแล้วนั้นสิ่งที่ครูผู้สอนควรคำนึงถึงยังมีอีกหลายปัจจัยคือ 1. การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในระหว่างการเรียนรู้หรือการทำกิจกรรม ผู้เรียนควรนั่งหันหน้าเข้าหากันเพื่อให้สามารถระดมความคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้โดยง่าย 2. ควรให้เวลาผู้เรียนได้คิด และมีอิสระในการจัดการ ลำดับความคิดของตนเอง 3. ควรใช้ภาษาที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ถกเถียง เช่น มีความคิดเห็นอย่างไร คิดว่าเป็นแบบนี้เพราะอะไร แล้วถ้าไม่เป็นแบบนี้จะสามารถเป็นแบบไหนอีกได้บ้าง คำถามเหล่านี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ลองคิดและหาคำตอบ และหาเหตุผลด้วยตัวของนักเรียนเอง 4. ควรฝึกให้ผู้เรียนช่างสังเกตและเป็นนักฟังที่ดี ทำให้ผู้เรียนได้เปิดกว้างทางความคิดและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น 5. ครูผู้สอนควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน เช่น เมื่อผู้เรียนถามคำถาม ครูผู้สอนควรหยุดคิดก่อนตอบ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นว่าควรหยุดคิดก่อนตอบ เมื่อครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นหรืออธิบายควรมีเหตุผลประกอบด้วยทุกครั้ง สรุปได้ว่า ครูผู้สอนควรมีบทบาทของครูผู้ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน ดังนี้

ครูต้องส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะการคิดขั้นสูงให้ผู้เรียนที่หลากหลาย โดย 1. ครูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ฝึกทักษะการคิดหลาย ๆ ทักษะให้กับผู้เรียน 2. ครูต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยหรือความขัดแย้ง จะทำให้ผู้เรียนเกิดการอยากคิด ครูควรหาสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนต้องเผชิญกับปัญหาเพื่อคิดหาคำตอบ 3. ครูต้องมีความรู้ที่ดีในเนื้อหาที่สอน มีความรู้พื้นฐานเรื่องทักษะการคิดขั้นสูง ความรู้พื้นฐานด้านละคร ครูต้องเห็นคุณค่า และให้ความสำคัญกับผู้เรียนว่าเรื่องที่สอนจะมีประโยชน์กับผู้เรียนอย่างไร 4. ครูต้องสร้างความพร้อมของสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงให้กับผู้เรียน การสร้างบรรยากาศใน

ห้องเรียนควรมีความเป็นอิสระ อบอุ่น ปลอดภัย ถ้าผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย จะทำให้ผู้เรียนอยากคิดและ มีความกล้าที่จะคิดมากขึ้น 5. ครูต้องเป็นคนที่ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 6. ครูต้องเน้นกระบวนการทางความคิดของผู้เรียนมากกว่าผลงาน 7. ครูต้องมีวิธีการสอนที่ท้าทายที่ส่งเสริมให้เด็กตื่นเต้นที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา ใช้วิธีที่ผู้เรียนสามารถเรียนผ่านการรับรู้หรือประสาทสัมผัสที่หลากหลาย 8. ครูต้องมีความรู้และทักษะด้านการสอน ผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความมุ่งหมายและหลักการเกี่ยวกับการศึกษา ทฤษฎีพัฒนาการของผู้เรียน ทฤษฎีการเรียนรู้ เทคนิคการสอน เทคนิคการสื่อสาร

บทบาทและทักษะของครูผู้สอนในฐานะผู้นำกิจกรรมละครสร้างสรรค์

ครูผู้สอนในฐานะผู้นำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ จะมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อให้ละครสร้างสรรค์เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนหรือผู้ร่วมกิจกรรมเป็นศูนย์กลาง ซึ่งครูผู้สอนในฐานะของผู้อำนวยความสะดวก จะต้องสามารถทำหน้าที่ให้ได้ 3 บทบาทคือ 1. บทบาทครูผู้สอน มีหน้าที่สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ให้ความรู้และให้คำสั่งในการปฏิบัติกิจกรรม 2. บทบาทของครูพี่เลี้ยง มีหน้าที่ให้การกระตุ้น ให้กำลังใจเพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมสามารถทำกิจกรรมได้ดีขึ้น 3. บทบาทผู้กำกับการแสดง มีหน้าที่ให้คำปรึกษา ชี้แนะเกี่ยวกับการแสดงนับตั้งแต่การวางแผน การแสดงละคร การฝึกซ้อมการแสดง การใช้พื้นที่ในการแสดง และเพื่อให้ผู้อำนวยความสะดวกได้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผู้นำกิจกรรมควรมีความรู้และทักษะดังต่อไปนี้ 1. ความมุ่งหมายและหลักการเกี่ยวกับการศึกษา โดยมีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ การปฏิรูปการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและปรัชญาการศึกษาต่าง ๆ 2. ทฤษฎีพัฒนาการในด้านร่างกาย สมอง สังคม อารมณ์ และข้อจำกัดของผู้เรียนในแต่ละวัย 3. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีรูปแบบการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย 4. เทคนิคการสอนหรือเทคนิคการสื่อสาร สามารถพูดได้อย่างคล่องแคล่ว อธิบายได้ชัดเจน ให้ข้อมูลได้ถูกจุดและถูกต้อง เล่าเรื่องได้ดี

เป็นผู้ฟังที่ดี สามารถสรุปประเด็นได้และยังต้องมีทักษะคำถามที่สอดคล้องกับระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย นอกจากนี้ยังต้องมีความรู้ความเข้าใจทางด้านละครเป็นพื้นฐาน ได้แก่ องค์ประกอบของละคร องค์ประกอบของบทละคร การแสดง การกำกับการแสดง หากผู้สอนยังขาดความรู้และทักษะทางด้านนี้อาจจะแสวงหาหรือค้นคว้าเพิ่มเติมจากการอบรมทักษะทางด้านละครสร้างสรรค์หรือการแสดง เมื่อผู้นำกิจกรรมมีความรู้และทักษะทางด้านการสอนและด้านละครครบทั้งสองด้าน ผู้นำกิจกรรมจะสามารถนำความรู้มาผสมผสานกับทักษะเหล่านี้ได้หลายทาง นับตั้งแต่การทำหน้าที่เป็นครูผู้สอน การเป็นครูพี่เลี้ยงและการเป็นครูผู้กำกับการแสดง

การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

ละครสร้างสรรค์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการใช้ธรรมชาติของมนุษย์เพื่อเป็นการฝึกการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน กิจกรรมละครสร้างสรรค์จะเป็นกิจกรรมที่นำผู้เรียนไปสู่การเรียนรู้เนื้อหาบางอย่างผ่านการเล่น ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เนื้อหาที่สอดคล้องกับชีวิตจริงในกิจกรรม พร้อมกับจะสามารถผนวกเนื้อหาที่ได้เรียนเข้ากับประสบการณ์ชีวิตที่ผู้เรียนมีจนผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาการเรียนได้อย่างถ่องแท้ ผู้เรียนจะเรียนรู้การลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง กิจกรรมละครสร้างสรรค์มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิด เห็นถึงรากฐานของปัญหาและผู้เรียนจะค้นหาข้อเท็จจริงผ่านสถานการณ์ที่สร้างขึ้น ละครสร้างสรรค์ไม่ใช่ละครที่เน้นการผลิตให้ผู้ชมได้ชม ไม่ใช่สื่อเพื่อความสนุกสนานเพียงเท่านั้น แต่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมเป็นหลัก ผู้เรียนจะสามารถแสดงออกทางด้านความรู้สึก จินตนาการ ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างอิสระ สอดคล้องกับสมาคมการละครเพื่อการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้นิยามของละครสร้างสรรค์ในปี ค.ศ. 1996 ว่าละครสร้างสรรค์หมายถึงรูปแบบของละครชนิดหนึ่งที่เกิดจากการตัดสินใจและใช้กระบวนการเรียนรู้โดยมีผู้นำหรือครูเป็นผู้ช่วยชี้นำให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ใช้จินตนาการเพื่อเล่นบทบาทสมมติ เพื่อสะท้อนถึงประสบการณ์ของมนุษย์ ผู้นำมีหน้าที่ช่วยเหลือและชี้นำให้ผู้ร่วมกิจกรรมนั้นสำรวจข้อมูล พัฒนาการแสดงออกเพื่อสื่อสารความคิดและความรู้สึกโดยใช้ละคร ซึ่งเกิดจากการตัดสินใจด้วยท่าทางและคำพูดเพื่อที่จะค้นหาความหมาย หรือสัจธรรมอันเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิต

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการของละครสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และมุ่งพัฒนาทักษะการคิดและประสบการณ์เรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลักและให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระภายใต้การแนะนำของครูผู้สอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถศักยภาพของตนเองที่มีในการคิด พูด และได้แสดงออกอย่างอิสระ

กระบวนการของละครสร้างสรรค์ในห้องเรียน

การส่งเสริมและการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นหัวใจของกระบวนการละครสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการสอนที่สามารถพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี กระบวนการละครสร้างสรรค์ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเป็นมิตรต่อผู้เรียน สร้างความรู้ ความเข้าใจของผู้เรียนให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน นำผู้เรียนไปสู่การเรียนรู้เนื้อหาการสอน ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่ได้เรียนรู้กับประสบการณ์ชีวิต ครูผู้สอนจะเริ่มต้นโดยนำเนื้อหาการเรียนผนวกเข้ากับสิ่งที่ผู้เรียนรู้หรือมีความคุ้นเคยอยู่แล้ว เพื่อนำไปสู่ความรู้หรือประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่กว้างมากขึ้น ครูผู้สอนจะต้องค่อย ๆ ละลายพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเริ่มมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวกทั้งกับครูผู้สอนและเพื่อนในห้อง เพื่อลดความเครียดให้ผู้เรียนมีความผ่อนคลายและให้สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนออกมา ครูผู้สอนสามารถที่จะให้ผู้เรียนทำกิจกรรมฝึกทักษะต่าง ๆ อาทิเช่น การเล่าเรื่องประกอบการสอน โดยครูเริ่มเล่าเรื่องเพื่อบอกว่าเรื่องที่กำลังจะเล่าเกี่ยวกับอะไร เกิดขึ้น ที่ไหน สถานการณ์เป็นอย่างไร ตัวละครมีใครบ้าง รูปร่างหน้าตา ลักษณะนิสัยเป็นอย่างไร เรื่องราวเป็นอย่างไร เหตุการณ์ที่ตัวละครต้องพบเจอมีอะไรบ้าง และในเรื่องมีปัญหาหรือขัดแย้งอะไรที่ทำให้เกิดเรื่องราวเพื่อเป็นการกระตุ้นอารมณ์ร่วมให้กับผู้เรียน เปิดประเด็นให้กับผู้เรียนแสวงหาคำตอบในการฟังเรื่องราว หรือฝึกการใช้จินตนาการ ให้ผู้เรียนฝึกการคิดภาพตามในสิ่งที่ได้รับฟัง ฝึกสมมติโดยการสร้างภาพจำลองในความคิด ฝึกสร้างความเชื่อในสิ่งที่ตนเองสมมติ ฝึกสมมติสถานการณ์ฝึกสมมติตัวเองเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ ใช้จินตนาการในการสมมติตัวละคร สถานการณ์ขึ้นมา ตามความคิด ความสนใจ โดยไม่มีกรอบจำกัดทางความคิดและไม่มีถูกหรือผิด

ละครสร้างสรรค์กับการเรียนรู้ของผู้เรียน

ละครสร้างสรรค์ คือกระบวนการที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิด ได้ใช้จินตนาการ ใช้ความคิดสร้างสรรค์ นำมาแสดงความคิดเห็นหรือใช้ศักยภาพที่ผู้เรียนมีแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยแสดงออกผ่านสถานการณ์สมมติที่ครูเป็นผู้สร้างขึ้น ใช้พื้นที่ภายในห้องเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัยให้กับผู้เรียน ครูผู้สอนจะมีหน้าที่สร้างสถานการณ์สมมติ ชี้แนะ และช่วยเหลือเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติพร้อมทั้งชักชวนให้ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์ผนวกกับศักยภาพที่ผู้เรียนมี แสดงออกสื่อสารผ่านทางสถานการณ์ที่ครูผู้สอนได้สมมติขึ้น ครูผู้สอนจะต้องสอดแทรกเนื้อหาการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการเรียนซึ่งการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์การเล่นเป็นการเรียนรู้โดยธรรมชาติของมนุษย์ ผู้เรียนจะได้ใช้ทักษะทุกด้านที่ผู้เรียนมี ไม่ว่าจะเป็น จินตนาการ ประสาทสัมผัส การเคลื่อนไหว การทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์ (2546, น. 1 - 6) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ว่า ละครสร้างสรรค์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการใช้ธรรมชาติของมนุษย์ภายใต้สภาวะของการสมมติที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาบางอย่าง และท้ายที่สุดผู้เรียนจะต้องสามารถเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาที่ได้เรียนรู้กับประสบการณ์ชีวิต เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอันถ่องแท้เกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ นั้น ๆ ละครสร้างสรรค์มีความแตกต่างจากละครโดยทั่วไปตรงที่ละครสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่พัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่ได้มุ่งเน้นการฝึกเป็นนักแสดงที่ดี และไม่ให้ความสำคัญต่อการนำผลงานของผู้เรียนขึ้นแสดงบนเวทีในที่สาธารณะ หากแต่สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเป็นมิตรต่อผู้เรียน เพื่อให้การแสดงออกซึ่งจินตนาการ ความรู้ และความเข้าใจของผู้เรียนนั้นเป็นไปอย่างธรรมชาติ สอดคล้องกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน

สรุปผลการวิจัย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์แนวคิด การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเนื้อหานี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องการพัฒนาโมเดลการสอนกระบวนการละครสร้างสรรค์สำหรับครูเพื่อการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พัฒนาการและทฤษฎีพัฒนาการรู้คิด ของมัธยมศึกษาตอนต้น ทักษะการคิดขั้นสูง การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น ละครสร้างสรรค์ จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์จนได้ประเด็นเนื้อหาที่สำคัญที่จะนำมาพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งประกอบไปด้วย 1. มาตรฐานการเรียนรู้และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2. องค์ประกอบของทักษะการคิดขั้นสูง 3. แนวทางการพัฒนาและบทบาทของครูผู้ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน 4. บทบาทและทักษะของครูผู้สอนในฐานะผู้นำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ 5. การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ 6. กระบวนการของละครสร้างสรรค์ในห้องเรียน 7. ละครสร้างสรรค์กับการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยจากการสังเคราะห์สามารถสรุปได้ดังนี้ ครูผู้สอนมีหน้าที่กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน กำหนดเนื้อหาการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ และที่สำคัญคือเนื้อหาการเรียนรู้และรูปแบบการสอนต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้กับผู้เรียน ซึ่งการพัฒนาสมรรถนะและพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นควรที่จะต้องมีความสามารถในการคิดหาเหตุผลสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ได้อย่างสร้างสรรค์ มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถคิดได้อย่างเป็นระบบสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ บนพื้นฐานของหลักเหตุผล และผู้เรียนต้องสามารถแสวงหาความรู้ และนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการป้องกันแก้ไขปัญหา หากครูผู้สอนได้นำแนวทางการสอนด้วยกระบวนการละครสร้างสรรค์ที่มีคุณสมบัติในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงไปจัดการการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ผู้เรียนก็จะมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่ครบถ้วนตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายเอาไว้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยเห็นควรว่า ครูผู้สอนควรมีแนวทางการปฏิบัติสำหรับครูในการใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์ในการสอนซึ่งมีแนวทางการปฏิบัติดังนี้ 1. ครูควรจัดห้องเรียนให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในระหว่างการทำกิจกรรม โดยการจัดห้องเรียนควรให้ ผู้เรียนนั่งหันหน้าเข้าหากัน เพื่อที่ผู้เรียนสามารถระดมความคิด แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2. ครูควรใช้เวลาผู้เรียนได้คิด ไม่ควรเร่งรัด ควรปล่อยให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิด จัดการข้อมูล เพื่อให้ ผู้เรียนได้ใช้เวลาในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. ครูควรใช้ภาษาที่มีความชัดเจน กระชับ สามารถสื่อสารให้ผู้เรียนเข้าใจได้อย่างชัดเจน ใช้คำถามที่ส่งผล ให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการคิดขั้นสูง โดยใช้คำถามปลายเปิด เช่น มีความคิดเห็นอย่างไร? ถ้าสมมติ? ทำไมถึง? เพราะอะไร? จะเห็นได้ว่าทุกคำถามจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดเพื่อหาคำตอบโดยการแสดงเหตุผลจาก ตัวผู้เรียนเอง 4. ครูควรฝึกให้ผู้เรียนเป็นนักช่างสังเกต และนักฟังที่ดี เพราะการสังเกตและการฟังเป็นสิ่งสำคัญของ ทักษะการคิดขั้นสูง การที่ผู้เรียนรู้จักสังเกตสิ่งรอบ ๆ ตัวก็สามารถสร้างหรือหาความรู้ได้จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว และการ ฟังเรื่องราวหรือข้อมูลจากผู้อื่น ก็ทำให้ผู้เรียนเปิดกว้างทางความคิด มีมุมมองที่ต่างออกไป ยอมรับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่น 5. ครูควรเป็นแบบอย่างหรือต้นแบบที่ดีให้กับผู้เรียน เพราะผู้เรียนจะทำตามแบบอย่างที่เราเห็น ได้แก่ 1. เมื่อผู้เรียน ถาม ครูควรหยุดคิดก่อนตอบ 2. เมื่อครูแสดงความคิดเห็นกับผู้เรียน ควรอธิบายด้วยเหตุผลทุกครั้ง 3. เมื่อครู นำเสนอข้อมูล ครูต้องอ้างแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ 6. ครูควรช่วยให้ผู้เรียนเริ่มต้นพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง โดยครูต้องเริ่มจากการช่วยผู้เรียนให้เริ่มจากการ คิด เช่น การถามคำถามนำ ช่วยผู้เรียนค้นหาทักษะการคิดที่ต้องใช้ในการเรียนรู้ ใช้คำถามนำที่ยากขึ้นให้ผู้เรียนใช้ การคิดในระดับที่สูงขึ้น 7. ครูควรจัดเนื้อหาการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงผู้เรียน ครูต้องนำเนื้อหาที่กำหนดในบทเรียนมา เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง และสิ่งสำคัญคือครูผู้สอนในฐานะผู้อำนวยความสะดวก จำเป็นที่จะต้องมีความรู้พื้นฐานทางด้านละคร ทฤษฎีพัฒนาการในด้านร่างกาย สมอง อารมณ์ สังคมที่เหมาะสมกับผู้เรียน ทฤษฎีการเรียนรู้แบบต่าง ๆ เทคนิคการสอนหรือเทคนิคการสื่อสารที่จะต้องมีความรู้ทักษะการถามที่สอดคล้องกับระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาทักษะการคิดให้กับผู้เรียน

อภิปรายผล

1. การจัดรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์จะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาการเรียนที่มีความซับซ้อนได้ง่ายดาย

มากขึ้น ผู้เรียนจะได้ฝึกการพัฒนาทักษะการคิดตามความเหมาะสมกับพัฒนาการในช่วงวัย ครูผู้สอนจะสามารถสอนเนื้อหาความรู้ตามจุดประสงค์รายวิชาให้ผู้เรียนได้เข้าใจอย่างถ่องแท้มากขึ้น

2. ผู้เรียนที่ได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการละครสร้างสรรค์จะมีทักษะการคิดเพิ่มมากขึ้น ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินทางเลือกจากเหตุผลทั้งด้านคุณและโทษ จะสามารถคิดได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน สามารถหาความสัมพันธ์ของข้อมูลและเหตุผล เพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ครูผู้สอนค้นหาวีธีการสอนที่หลากหลายเพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนไปสู่การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง

2. นอกจากที่ครูผู้สอนจะจัดเนื้อหาการสอนที่พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้กับผู้เรียน ครูผู้สอนต้องจัดสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงได้อย่างเต็มที่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สืบค้นจาก <https://www.academic.obec.go.th>
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2542). ปฏิรูปวิธีคิดแบบไทยต้องคิดให้ครบ 10 มิติ. มองไกลไอเอฟที.3, 1.
- ปาริชาติ จีงวัฒนาภรณ์. (2546). รายงานผลการวิจัยการใช้ละครสร้างสรรค์ในการพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ : บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- ปาริชาติ จีงวัฒนาภรณ์. (2547). ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- สรารัฐ พัทธชมพู. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดเชิงระบบ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณวุฒบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์).สืบค้นจาก http://ns.nsr.ac.th/bitstream/nsru/135/1/Sarawut_Patcharachompu.pdf
- เสถียร คามิศักดิ์. (2559). การทำงานเชิงสังเคราะห์ สืบค้นจาก <http://thesis.swu.ac.th/swuebook/h396812.pdf>
- สุนทร สันธพานนท์ และคณะ. (2552). การจัดกระบวนการเรียนรู้: เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- พรรัตน์ ดำรุง. (2547). การละครสำหรับเยาวชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bruce Joyce and Marsha Weil. (1986). MODELS OF TEACHING, 3RD EDITION. Prentice Hall Inc.
- Krulik, Stephen., & Rudnick, Jesse A. (1978). Problem Solving a handbook for Teachers. Allyn and Bacon.
- Limbach, B., & Waugh, W.. (2010). Developing Higher Level Thinking. Journal of Instructional Pedagogies, 3, 1 -9.

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องการพัฒนาโมเดลการสอนกระบวนการละครสร้างสรรค์สำหรับครูในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรการศึกษาคุุณวุฒบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ โดยได้รับทุนสนับสนุนจาก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในโครงการ 70 ปี 70 ทุน คืบสู่สังคม รุ่นที่ 2 (ปี พ.ศ. 2563) โดยทุนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา ผลิตบุคลากรคุณภาพไปรับใช้สังคมตามปณิธานของมหาวิทยาลัย และการขับเคลื่อนพันธกิจของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านการผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษาการวิจัยและรับใช้สังคม